

Kadar živina zvrže.

Živina zvrže, to se pravi, ako rodi sad, ki v maternem telesu ni še toliko dorastel, da bi rojen mogel živeti. Zvreči se pravi: mrtvo mlado roditi. ali vsaj tako negotno, da se ne more pri življenji ohraniti, čeravno se dozdeva, da bi živelo.

Od zvrženja moramo torej ločiti prezgodnje vrženje; ono je zvržek, to pa negotno mlado.

Ljudje sploh mislijo, če pride mlado že brez dlake, golo na svet, da ne more ostati živo; če pa pride že z dlako, da more živeti. Čeravno je gotovo, da z dlako obraščeno mlado je vselej bolj godno nego golo, vendar ni res, da bi ono moglo vselej živo ostati.

Izkušnje uče to le: Če mlademu le še 3 ali 4 tednov manka, ohranilo se bo laže pri življenji, nego ono, kateremu še 8 ali 9 tednov manka. Če mu manka pa še 10 ali 12 tednov, ni moči, da bi živelo.

Večidel zvrže živina nanagloma; le včasih se pokažejo ene dni prej nekatera znamenja: otok pisk, žlebotok iz sramnice, ali če je mlado že delj časa mrtvo v maternici, smrdljiva sokrvice, nepokoj živine, kakor da bi jo klalo itd.

Vzroki, da živina zvrže, so mnogoteri. Poglavitni vzrok pa je, da je nektera živina že take nature, da rada zvrže, če se ji le količkaj napačnega primeri; če je pa enkrat zvrгла, ostane ji to rado za večkrat. Nektera živina je taka, da ne more mladega storiti, kakor hitro je postalo večje. Kakor želodec, ki se je prenapolnil, izmeče iz sebe preobilo hrano, taka je tudi nektera maternica.

Sicer pa živina zvrže, če je premlada in je pre slab bila ubrejena, če je za kakšno hudo boleznijo bolna, da kri, namesto k maternici, teče obilneje h kakemu drugemu vnetemu ali sicer bolnemu delu; če se pretegne, če prehitro dirja, skaka, če se udari ali sune v trebuh; če se ji sprijena, plesniva gnila piča daje, ali zmrzla repa, krompir ali druga taka piča, če použije na kakšen način španskih muh, strupenega brinja, rožičkov rženega klasja itd.

Pomoči, kadar živina zvrže, ni posebne treba. Če so že vsa znamenja, da ima živina zvreči, naj delamo, kar hočemo, vendar bo med 100krat 99krat zvrгла; da bi zabranili, nimamo nobenega gotovega pomočka. Edino je, da živino pustimo popolnoma pri pokoji v hlevu. Če jo zelo krč popada, dajmo ji kamilične vode večkrat; če je posebno dobro rejena in debela, moremo ji nepokojno kri potolažiti, ako ji na vratni žili malo krvi izpustimo (kobili ali kravi kake 3 kile).

Če pa tok smrdljive sokrvice iz sramnice kaže, da je mlado v maternem telesu poginilo in gniti začelo, naj zvrže živina brž ko more, da pride mrtva stvar iz nje.

Razne reči.

* Ameriška rdeča detelja. Kakor pri vsaki drugi trgovini s semenom, tako delajo nadležno konkurencijo Američani tudi z detelnim semenom. Ker je seme ameriške rdeče detelje cenejše nego od domače, zato brezvestni trgovci kaj radi goljufajo kmeta ter mu prodajajo ameriško seme za domače. Seme je težko spoznati, a ozelenela se detelja pa lahko spozna. Ameriška rdeča detelja (pri nas imenujejo rdečo deteljo tudi štajersko ali dveletno) loči se od domače po tem, da so listni peclji in spodnje plati listja kosmate, zgornje plati pa navadno popolnoma gole, če pa imajo kaj dlake, stoje posamezne kocinice po konci. Domača detelja je prav zelo malo kosmata, in dlaka leži. Razen manjšega pridelka ima pa ameriška detelja še to veliko napako, da je dokaj bolj občutljiva proti mrazu, suši itd. nego domača in tudi nikdar tako visoka ne vzraste.

* Surovo maslo pa goveja krma. Slama je najslabša krma molznim kravam, od katerih mleka hočemo delati surovo maslo. Ta krma je tem slabša, ako jej nič druge in krepke piče ne primešavamo. Maslo se vleče in maže kakor loj, nima finega okusa in je zamazano videti. Tudi se smetana težko v surovo maslo mete. Nič kaj boljše ni staro, zaležano, trdo in slabo spravljeno seno. Dobro pa je sladko seno in kaj izvrstna krma. Izmej gomolja daje repa mleku pa tudi surovemu maslu jako neprijeten okus; boljša je pa pesa in rumeno korenje (mrkevca). Ogrščične prge, pšenični otrobi in oves dajejo mehko in mastno surovo maslo, lanene prge, grah, grašica trdo, pust, srednje dobro pšenica, ječmen in palmova moka. Najboljše surovo maslo daje dobra paša. Zatorej je spomladi in po leti maslo prav lepo in žolto, a jeseni in po zimi neprijetno blede, to pa zaradi suhe klaje. Nekateri barvajo maslo, ne da bi koga sleparili, ampak da bi mu dali prijetnejšo barvo. Za barvila rabijo: sok iz rumenega korenja, orleans, saflor, rojevino itd.

* Nekaj o premenjavi hrane kokošim. Precej razglašeno je mnenje, da treba hrano kokošim čestokrat menjati, ako hočemo, da nam dobro prospevajo. Resnica je pa le, da je treba kokošim dajati različne hrane, zlasti če jih vzrejamo po tesnih prostorih. Čitali smo, da nekateri to tako razumevajo, kakor bi trebalo poglavitno hrano menjavati, to je tisto, katera nam kokoši vzdržuje. Zatorej bodi o tej reči to le povedano: Sploh umestno je in potrebno vsak dan kokošim dati raznotere hrane, le mešana mehka hrana bodi vedno enaka. Pri večjih pitomih živalih, na primer govedih in konjih, velja gospodarjem povsod za glavno pravilo: krmiti dokler le mogoče z enako krmo ali na ist način. Kadar pa je treba premembe, vedo razumni gospodarji, da treba previdno in polagoma prehajati k drugi piči. Tako ravnati priporočajo tudi izkušnje s kokošimi. Za primer bodi to, da so kokoši vselej po manj jajec začele nesti, ko smo glavno hrano (zrnje) zamenili naglo z drugo. Natančno